॥तैत्तिरीय ब्राह्मणम्॥

॥अष्टमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके अष्टमः प्रपाठकः॥

वर्रणस्य सुषुवाणस्यं दश्धेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। तत्स्र सृद्धिरन् समंसर्पत्। तत्स्र सृपारं सरसृत्वम्। अग्निनां देवेनं प्रथमेऽह्न्ननु प्रायुंङ्कः। सरंस्वत्या वाचा द्वितीयें। स्वित्रा प्रंस्वेनं तृतीयें। पूष्णा प्रशुभिश्चतुर्थे। बृह्स्पतिना ब्रह्मंणा पश्चमे। इन्द्रेण देवेनं षष्ठे। वर्रुणेन् स्वयां देवत्या सप्तमे॥१॥

सोमेन राज्ञां ऽष्ट्रमे। त्वष्ट्रां रूपेणं नव्मे। विष्णुंना यज्ञेनां ऽऽप्रोत्। यत्म् रस्पो भवंन्ति। इन्द्रियमेव तद्वीर्यं यजंमान आप्नोति। पूर्वापूर्वा वेदिंभवित। इन्द्रियस्यं वीर्यस्यावं रुद्धे। पुरस्तां दुप्सदा र्स्सोम्येन प्रचंरति। सोमो वै रेतोधाः। रेतं एव तद्दंधाति। अन्त्ररा त्वाष्ट्रेणं। रेतं एव हितं त्वष्टां रूपाणि विकंरोति। उपरिष्टाद्वैष्ण्वेनं। यज्ञो वै विष्णुंः। यज्ञ एवान्त्रतः प्रतितिष्ठति॥२॥

जामि वा एतत्कुंर्वन्ति। यत्सद्यो दीक्षयंन्ति सद्यः सोमं क्रीणन्ति। पुण्डरिस्रजां प्रयंच्छत्यजांमित्वाय। अङ्गिरसः

सुवर्गं लोकं यन्तंः। अप्सु दींक्षात्पसी प्रावेशयन्। तत्पुण्डरींकमभवत्। यत्पुंण्डरिस्त्रजां प्रयच्छंति। साक्षादेव दींक्षात्पसी अवंरुन्धे। दृशभिवंत्सत्रैः सोमं क्रीणाति। दशांक्षरा विराट्॥३॥

अन्नं विराद। विराजैवान्नाद्यमवं रुन्थे। मुष्करा भविन्ति सेन्द्रत्वायं। दशपेयों भवित। अन्नाद्यस्यावंरुद्धै। शृतं ब्राँह्मणाः पिंबन्ति। शृतायुः पुरुषः शृतेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतितिष्ठति। स्मद्रशः स्तोत्रं भविति। स्मद्रशः प्रजापंतिः॥४॥

प्रजापंतेरास्यै। प्राकाशावध्वर्यवे ददाति। प्रकाशमेवैनं गमयति। स्रजंमुद्गात्रे। व्येवास्मै वासयति। रुकार होत्रै। आदित्यमेवास्मा उन्नयति। अर्थं प्रस्तोतृप्रतिहृर्तृभ्यौम्। प्राजापत्यो वा अर्थः। प्रजापंतेरास्यै॥५॥

द्वादंश पष्टौहीर्ब्रह्मणें। आयुरेवावंरुन्थे। वृशां मैंत्रावरुणायं। राष्ट्रमेव वृश्यंकः। ऋष्मं ब्राह्मणाच्छु १ सिनें। राष्ट्रमेवेन्द्रिया-व्यंकः। वासंसी नेष्टापोतृभ्याम्। प्वित्रं पुवास्यैते। स्थूरिं यवाचितमंच्छावाकायं। अन्तृत पुव वरुणमवं यजते॥६॥

अनुङ्गाहंमुग्नीधें। विह्नुर्वा अनुङ्गान्। विह्नंरुग्नीत्। विह्नंनैव विह्नं यज्ञस्यावंरुन्थे। इन्द्रंस्य सुषुवाणस्यं त्रेथेन्द्रियं वीर्यं पर्ग-ऽपतत्। भृगुस्तृतीयमभवत्। श्रायन्तीयं तृतीयम्। सरंस्वती तृतीयम्। भार्गवो होतां भवति। श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भंवति। वार्वन्तीयंमग्निष्टोमसामम्। सार्स्वतीर्पो गृंह्णाति। इन्द्रियस्यं वीर्यंस्यावंरुद्धै। श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भंवति। इन्द्रियमेवास्मिन्वीर्यं श्रयति। वार्वन्तीयंमग्निष्टोमसामम्। इन्द्रियमेवास्मिन्वीर्यं वारयति॥७॥

विराद्रुजापंतिरश्वः प्रजापंतेराप्त्यै यजते ब्रह्मसामं भवति सप्त चं॥————[२]

ईश्वरो वा एष दिशोऽनून्मंदितोः। यं दिशोऽनुं व्यास्थापयंन्ति। दिशामवेष्टयो भवन्ति। दिश्वेव प्रतिं तिष्ठत्यनुंन्मादाय। पश्चं देवतां यजित। पश्च दिशंः। दिश्वेव प्रतिं तिष्ठति। हिवषोहिवष इष्ट्वा बांर्हस्पत्यम्भिघांरयित। यज्मानदेवत्यों वै बृहुस्पतिंः। यजंमानमेव तेजंसा समंध्यति॥८॥

आदित्यां मुल्हां गुर्भिणीमा लंभते। मारुतीं पृश्विं पष्टौहीम्। विशं चैवास्में राष्ट्रं चं समीचीं दधाति। आदित्यया पूर्वया प्रचंरति। मारुत्योत्तंरया। राष्ट्र एव विश्वमनुंबध्नाति। उचैरांदित्याया आश्रांवयति। उपार्श मारुत्ये। तस्मांद्राष्ट्रं विशमतिंवदति। गर्भिण्यांदित्या भवति॥९॥

इन्द्रियं वै गर्भः। राष्ट्रमेवेन्द्रियाव्यंकः। अगुर्भा मांरुती। विश्वे मुरुतः। विश्वेमेव निरिन्द्रियामकः। देवासुराः संयंत्ता आसन्। ते देवा अश्विनौः पूषन्वाचः सृत्यः संन्निधायं। अनृतेनासुरान्भ्यंभवन्। तैऽश्विभ्यां पूष्णे

पुरोडाश्ं द्वादंशकपालं निरंवपन्। ततो वै ते वाचः सत्यमवारुन्धत॥१०॥

यद्श्विभ्यां पूष्णे पुंरोडाशं द्वादेशकपालं निर्वपंति। अनृतेनैव भ्रातृंव्यानिभूयं। वाचः सत्यमवंरुन्धे। सरंस्वते सत्यवाचे च्रम्। पूर्वमेवोदितम्। उत्तरेणाभि गृंणाति। स्वित्रे सत्यप्रसवाय पुरोडाशं द्वादेशकपालं प्रसूत्यै। दूतान्प्रहिंणोति। आविदं एता भवन्ति। आविदंमेवैनं गमयन्ति। अथो दूतेभ्यं एव न छिंद्यते। तिसृधन्वश् शुंष्कदितिर्दक्षिंणा समृद्धे॥११॥

अर्ध्यति भ्वत्युरुन्धत् गुम्यन्ति द्वे चं॥————[3]

आग्नेयम्ष्टाकंपालं निर्वपति। तस्माच्छिशिरे कुरुपश्चालाः प्राश्चो यान्ति। सौम्यं चुरुम्। तस्मौद्धस्नतं व्यवसायांदयन्ति। सावित्रं द्वादंशकपालम्। तस्मौत्पुरस्ताद्यवांनाः सवित्रा विरुन्धते। बार्ह्स्पत्यं चुरुम्। सवित्रेव विरुध्यं। ब्रह्मणा यवानादंधते। त्वाष्ट्रमष्टाकंपालम्॥१२॥

रूपाण्येव तेनं कुर्वते। वैश्वान्रं द्वादंशकपालम्। तस्मां अघन्यं नैदांघे प्रत्यश्चं: कुरुपश्चाला याँन्ति। सारुस्वतं च्रुं निर्वपति। तस्मां त्प्रावृष्टि सर्वा वाचों वदन्ति। पौष्णेन व्यवंस्यन्ति। मैत्रेणं कृषन्ते। वारुणेन विधृता आसते। क्षेत्रपत्येनं पाचयन्ते। आदित्येनादंधते॥१३॥ मासिमाँस्येतानि ह्वी १ षि निरुप्याणीत्यांहुः। तेनैवर्तून्प्रयुंङ्कः इतिं। अथो खल्वांहुः। कः संवत्सरं जीविष्यतीतिं। षडेव पूर्वेद्युर्निरुप्याणि। षडुंत्तरेद्युः। तेनैवर्तून्प्रयुंङ्के। दक्षिणो रथवाहनवाहः पूर्वेषां दक्षिणा। उत्तरं उत्तरेषाम्। संवत्सरस्यैवान्तौ युनक्ति। सुवर्गस्यं लोकस्य समध्ये॥१४॥ लाष्ट्रम्थाकंपालं दधते युनक्तिकं च॥————[४]

इन्द्रंस्य सुषुवाणस्यं दश्धेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। स यत्प्रंथमं निरष्ठीवत्। तत्क्वंलमभवत्। यद्वितीयम्। तद्वदंरम्। यत्तृतीयम्। तत्कुर्कन्धुं। यत्रुस्तः। स सि्र्हः। यदक्ष्यौः॥१५॥

स शाँदूलः। यत्कर्णयोः। स वृक्तेः। य ऊर्ध्वः। स सोमः। याऽवांची। सा सुरां। त्रयाः सक्तेवो भवन्ति। इन्द्रियस्यावंरुख्ये। त्रयाणि लोमांनि॥१६॥

त्विषिमेवावंरुन्थे। त्रयो ग्रहाँः। वीर्यमेवावंरुन्थे। नाम्नां दश्मी। नव व पुरुषे प्राणाः। नाभिर्दश्मी। प्राणा इंन्द्रियं वीर्यम्। प्राणानेवेन्द्रियं वीर्यं यजंमान आत्मन्थंत्ते। सीसेन क्रीबाच्छष्पाणि क्रीणाति। न वा एतदयो न हिरंण्यम्॥१७॥ यत्सीसम्। न स्त्री न पुमान्। यत्क्रीबः। न सोमो न सुरा। यत्सीत्राम्णी समृंद्धे। स्वाद्वीन्त्वां स्वादुनेत्यांह। सोमंमेवैनां करोति। सोमोंऽस्यश्विभ्यां पच्यस्व सरंस्वत्ये पच्यस्वेन्द्रांय सुत्राम्णे पच्यस्वेत्यांह। एताभ्यो ह्यंषा देवतांभ्यः पच्यंते।

तिस्रः स॰सृष्टा वसति॥१८॥

तिस्रो हि रात्रीं क्रीतः सोमो वसंति। पुनातुं ते परिस्नुतमिति यजुंषा पुनाति व्यावृंत्त्यै। प्वित्रेण पुनाति। प्वित्रेण हि सोमं पुनित्तं। वारेण शश्वंता तनेत्यांह। वारेण हि सोमं पुनितं। वायुः पूतः प्वित्रेणेति नैतयां पुनीयात्। व्यृंद्धा ह्यंषा। अतिप्वितस्यैतयां पुनीयात्। कुविद्क्षेत्यनिरुक्तया प्राजापत्ययां गृह्णाति॥१९॥

अनिरुक्तः प्रजापंतिः। प्रजापंतेराप्त्यै। एकंयुर्चा गृह्णाति। एक्थैव यजमाने वीर्यं दधाति। आश्विनं धूम्रमालंभते। अश्विनौ वै देवानां भिषजौं। ताभ्यांमेवास्मे भेषजं कंरोति। सार्स्वतं मेषम्। वाग्वै सरंस्वती। वाचैवैनं भिषज्यति। ऐन्द्रमृष्भ सेन्द्रत्वायं॥२०॥

अक्ष्योलींमांनि हिरंण्यं वसित गृह्णित भिषज्यत्येकं च॥———[५]
यित्रिषु यूपेष्वालभेत। बृहिर्धाऽस्मांदिन्द्रियं वीर्यं दध्यात्। भ्रातृंव्यमस्मै जनयेत्। एक्यूप आलंभते। एक्षयेवास्मित्रिन्द्रियं वीर्यं दधाति। नास्मै भ्रातृंव्यं जनयित। कृष्वेवास्मित्रिन्द्रियं वीर्यं दधाति। नास्मै भ्रातृंव्यं जनयित। नैतेषां पशूनां पुरोडाशां भवन्ति। ग्रहंपुरोडाशां ह्येते। युवश् सुराममिश्विनेतिं सर्वदेवत्यं याज्यानुवाक्यं भवतः। सर्वा एव देवताः प्रीणाति॥२१॥

ब्राह्मणं परिक्रीणीयादुच्छेषंणस्य पातारम्।

ह्याहुंत्या उच्छेषंणस्य पाता। यदिं ब्राह्मणं न विन्देत्। वल्मीक्वपायामवं नयेत्। सैव ततः प्रायंश्चित्तः। यद्वै सौत्रामण्ये व्यृद्धम्। तदंस्यै समृद्धम्। नानादेवत्याः प्शवंश्च पुरोडाशांश्च भवन्ति समृद्धै। ऐन्द्रः पंशूनामृत्तमो भवति। ऐन्द्रः पुरोडाशांनां प्रथमः॥२२॥

इन्द्रिये एवास्मैं स्मीचीं दधाति। पुरस्तांदन्याजानां पुरोडाशैः प्रचरित। पृशवो वै पुरोडाशौः। पृश्नेवावं रुन्धे। ऐन्द्रमेकांदशकपालुं निर्वपिति। इन्द्रियमेवावं रुन्धे। सावित्रं द्वादंशकपालुं प्रसूत्ये। वारुणं दशंकपालम्। अन्तत एव वर्रणमवं यजते। वडंबा दक्षिणा॥२३॥

उत वा एषाऽश्वर्थ सूते। उताऽश्वंतरम्। उत सोमं उत सुराँ। यत्सौँत्रामणी समृंद्धे। बार्ह्स्पत्यं पृशुं चंतुर्थमंतिपवितस्या लंभते। ब्रह्म वै देवानां बृह्स्पतिः। ब्रह्मण्वेव यज्ञस्य व्यृंद्धमिपं वपति। पुरोडाशंवानेष पृशुर्भवित। न ह्यंतस्य ग्रहं गृह्णन्ति। सोमंप्रतीकाः पितरस्तृण्णुतेतिं शतातृण्णायार्थ समवंनयति॥२४॥

श्वायुः पुरुषः श्वेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिंतिष्ठति। दक्षिणेऽग्नौ जुंहोति। पापवस्यसस्य व्यावृत्त्यै। हिरंण्यमन्त्रा धारयति। पूतामेवैनां जुहोति। श्वामानं भवति। श्वायुः पुरुषः श्वेनिद्रयः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिंतिष्ठति। यत्रैव

शंतातृण्णां धारयंति॥२५॥

तिन्नदंधाति प्रतिष्ठित्यै। पितृन् वा एतस्यैन्द्रियं वीर्यं गच्छति। य॰ सोमोऽति पवंते। पितृणां याँज्यानुवाक्यांभिरुपं तिष्ठते। यदेवास्यं पितृनिन्द्रियं वीर्यं गच्छंति। तदेवावं रुन्थे। तिस्भिरुपं तिष्ठते। तृतीये वा इतो लोके पितरंः। तानेव प्रीणाति। अथो त्रीणि वे यज्ञस्यैन्द्रियाणि। अध्वर्युर्होतां ब्रह्मा। त उपंतिष्ठन्ते। यान्येव यज्ञस्यैन्द्रियाणि। तैरेवास्मैं भेषजं करोति॥२६॥

प्रीणाति प्रथमो दक्षिणा समवंनयति धारयंतीन्द्रियाणि चत्वारि च॥————[६]

अग्निष्टोममग्र आहंरति। यज्ञमुखं वा अंग्निष्टोमः। यज्ञमुखमेवारभ्यं स्वमा क्रमते। अथैषांऽभिषेचनीयंश्चतु-स्त्रिष्शपंवमानो भवति। त्रयंस्त्रिष्श्रद्धे देवताः। ता एवाप्नोति। प्रजापंतिश्चतुस्त्रिष्शः। तमेवाप्नोति। स्र्श्रर एष स्तोमानामयंथापूर्वम्। यद्विषमाः स्तोमाः॥२७॥

पुतावान् वै युज्ञः। यावान्यवंमानाः। अन्तः श्लेषंणं त्वा अन्यत्। यत्समाः पवंमानाः। तेनाऽस रश्वारः। तेनं यथापूर्वम्। आत्मनेवाग्निष्टोमेन्भ्नोतिं। आत्मना पुण्यो भवति। प्रजा वा उक्थानिं। पृशवं उक्थानिं। यदुक्थ्यो भवत्यनु सन्तंत्त्यै॥२८॥ स्तोमाः पृशवं उक्थान्येकं च॥——[७]

उपं त्वा जामयो गिर् इतिं प्रतिपद्भवति। वाग्वै वायुः। वाच

पुवैषों ऽभिषेकः। सर्वां सामेव प्रजाना रे सूयते। सर्वां एनं प्रजा राजेतिं वदन्ति। एतमु त्यन्दश् क्षिप् इत्यांह। आदित्या वै प्रजाः। प्रजानां मेवेतेनं सूयते। यन्ति वा एते यंज्ञमुखात्। ये संम्भार्या अऋन्॥२९॥

यदाह् पर्वस्व वाचो अंग्रिय् इति। तेनैव यंज्ञमुखान्नयंन्ति। अनुष्टुक्प्रंथमा भवति। अनुष्टुगुंत्तमा। वाग्वा अनुष्टुक्। वाचैव प्रयन्ति। वाचोद्यंन्ति। उद्वंतीर्भवन्ति। उद्वद्वा अनुष्टुभों रूपम्। आनुष्टुभो राज्नन्यः॥३०॥

तस्मादुद्वंतीर्भवन्ति। सौर्यनुष्टुगुंत्तमा भंवति। सुवर्गस्यं लोकस्य सन्तंत्यै। यो वै स्वादेतिं। नैनर्ं स्व उपनमित। यः सामंभ्य एतिं। पापींयान्त्सुषुवाणो भंवति। एतानि खलु वै सामानि। यत्पृष्ठानिं। यत्पृष्ठानि भवन्ति॥३१॥

तैर्व स्वान्नेति। यानि देवराजाना सामानि। तैर्मुष्मिं होक ऋंध्रोति। यानि मनुष्यराजाना सामानि। तैर्स्मिं होक ऋंध्रोति। उभयोरेव लोकयोर् ऋंध्रोति। देवलोके चं मनुष्यलोके चं। एकवि स्शों ऽभिषेचनीयंस्योत्तमो भंवति। एकवि स्शः केशवपनीयंस्य प्रथमः। सप्तद्शो दंशपेयः॥३२॥

विड्वा एंकवि १ शः। राष्ट्र १ संप्तद्शः। विशं एवैतन्मंध्यतों-ऽभिषिंच्यते। तस्माद्वा एष विशां प्रियः। विशो हि मंध्यतों ऽभिषिच्यतें। यद्वा एनमुदो दिशो ऽनुं व्यास्थापयंन्ति।

शतक्षंरोऽष्टौ चं॥

तत्सुंवर्गं लोकम्भ्या रोहिति। यदिमं लोकं न प्रत्यवरोहेंत्। अतिजनं वेयात्। उद्घां माद्येत्। यदेष प्रतीचीनः स्तोमो भवंति। इममेव तेनं लोकं प्रत्यवंरोहित। अथों अस्मिन्नेव लोके प्रतिं तिष्ठत्यनुन्मादाय॥३३॥

अक्ष्रज्ञज्यो भवित दश्पेयो माध्रेभिणि च॥—————[८] इयं वै रंज्ञता। असौ हरिणी। यद्रुक्मौ भवंतः। आभ्यामेवैनंमुभ्यतः पिरं गृह्णाति। वर्रुणस्य वा अभिष्विच्यमानस्यापः। इन्द्रियं वीर्यं निरंप्रन्। तत्सुवर्ण्ष्ष् हिरंण्यमभवत्। यद्रुक्ममन्तर्दधाति। इन्द्रियस्यं वीर्यस्या-निर्घाताय। श्तमानो भवति श्तक्षरः। श्तायुः पुरुषः श्तेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतितिष्ठति। आयुर्वे हिरंण्यम्। आयुष्यां पुवैनंमभ्यति क्षरन्ति। तेजो वे हिरंण्यम्। तेज्रस्यां पुवैनंमभ्यति क्षरन्ति। वर्चो वे हिरंण्यम्। वर्चस्यां एवैनंमभ्यति क्षरन्ति॥३४॥

अप्रतिष्ठितो वा एष इत्यांहुः। यो रांज्यसूर्येन यजंत इतिं। यदा वा एष एतेनं द्विरात्रेण यजंते। अर्थ प्रतिष्ठा। अर्थ संवत्स्रमाप्नोति। यावंन्ति संवत्स्रस्यांहोरात्राणि। तावंतीरेतस्यं स्तोत्रीयाः। अहोरात्रेष्वेव प्रतिं तिष्ठति। अग्निष्टोमः पूर्वमहंर्भवति। अतिरात्र उत्तरम्॥३५॥ नानैवाहोरात्रयोः प्रतिं तिष्ठति। पौर्णमास्यां पूर्वमहंर्भवति। व्यंष्टकायामुत्तंरम्। नानैवार्धमासयोः प्रतितिष्ठति। अमावास्यायां पूर्वमहंभवति। उद्दृष्ट उत्तंरम्। नानैव मासयोः प्रतितिष्ठति। अथो खलुं। ये एव संमानपक्षे पुंण्याहे स्यातांम्। तयोः कार्यं प्रतिष्ठित्ये॥३६॥ अपृश्व्यो द्विरात्र इत्याहः। द्वे ह्येते छन्दंसी। गायत्रं च त्रेष्ट्रंभं च। जगंतीमन्तर्यन्ति। न तेन जगंती कृतेत्याहः। यदेनान्तृतीयसवने कुर्वन्तीति। यदा वा पृषाऽहीनस्याहर्भजंते। साह्रस्यं वा सर्वनम्। अथैव जगंती कृता। अथं पश्व्यः। व्यंष्ट्रवी एष द्विरात्रः। य एवं विद्वान्द्विरात्रेण यजंते। व्यंवास्मां उच्छति। अथो तमं एवापं हते। अग्निष्टोममंन्तत आ हंरति। अग्निः सर्वां देवताः। देवतांस्वेव प्रतिं तिष्ठति॥३७॥

उत्तरं प्रतिष्ठित्यै पश्वयः सप्त चं॥-----[१०]

वर्रणस्य जामि वा ई श्वर आंग्नेयमिन्द्रंस्य यिष्ठिष्वंग्निष्टोममुपं त्वेयं वै रंजुताऽप्रंतिष्ठितो दशं॥१०॥

वर्रणस्य यदिश्विभ्यां यित्रषु तस्मादुद्वंतीः सप्तित्रिर्श्शत्॥३७॥ वर्रणस्य प्रतितिष्ठति॥

हरिः ओम्॥ ॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके अष्टमः प्रपाठकः समाप्तः॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/